

Joona Räsänen
filosofian ja bioetiikan
erikoistutkija, PhD
Turun yliopisto

Pitäisikö raskaus tulkita sairaudeksi?

Synnyttäjien vaivoja ja kipua on vähätelty kautta lääketieteen historian.

FOTOLIA

KIRJALLISUUTTA

- 1 Kingma E. 2007. What does it mean to be healthy? *Analysis* 67:128–33.
- 2 Tikkinen KAO, Leinonen JS, Guyatt GH, Ebrahim S, Järvinen T. 2012. What is a disease? Perspectives of the public, health professionals and legislators. *BMJ Open* 2:e001632. doi:10.1136/bmjopen-2012-001632.
- 3 Smajdor A & Räsänen J. 2024. Is pregnancy a disease? A normative approach. *Journal of Medical Ethics*. <https://doi.org/10.1136/jme-2023-109651>
- 4 Hospital stays in Canada. 29 Huhtikuu 2021. <https://www.cihi.ca/en/hospital-stays-in-canada>, haettu 9.1.2024
- 5 Cleghorn E. 2021. Sairas ja viallinen – Naiset lääketieteen historiassa. *Bazar*.

KUVITTELE, että saat vastaanotolle potilaan, jolla pahoinvointia, oksentelua, huimausta, ripulia ja kohonnut sydämensyke. Lisäksi potilaalla on vatsassa huolestuttava kohouma, joka kasvaa ajan kuluessa.

Potilas ja lääkäri ovat syystäkin huolissaan.

Kunnes potilas mainitsee kuukautistensa olevan myöhässä.

Yhtäkkiä monenkirjavat oireet muuttuvat huolettomiksi. Ei hätää, potilas on raskaana – hän ei olekaan sairas.

Mutta onko tämä lopulta oikea tapa lähestyä asiaa? Mikä on muuttunut? Potilaalla on edelleen samoja epämiellyttäviä ja kenties vaarallisia oireita, joita voi lääketieteen keinoin lievittää.

Synnytys parantaa

Miten taudin käsite määritellään tai mitä tarkoittaa olla terve, ovat lääketieteen filosofian perustavia kysymyksiä (1).

On olemassa ilmiötä kuten syövät, jotka ovat selvästi tauteja. On toisaalta myös paljon raja-

tapauksia kuten unettomuus, ujuus tai hedelmättömyys. Lääkärit ja lääketieteen filosofit ovat eri mieltä, tulisiko nämä asiantilat luokitella taudeiksi (2).

Mikä on raskauden paikka tässä pohdinnassa?

Journal of Medical Ethics -lehden artikkelissa ehdotamme, että raskaus voitaisiin luokitella taudiksi (3).

Raskaus voi aiheuttaa muun muassa lihaskramppeja, verenvuotoa, selkäkipuja, väsymystä, pääkipua, korkeaa verenpainetta, peräpukamia, virtsankarkailua, ruoansulatusongelmia ja harvinaisissa tapauksissa jopa kuoleman. Raskaana olevalla on usein monia oireita.

Ilman asianmukaista hoitoa raskaus etenee, oireet muuttuvat ja potilas käy läpi fyysisiä muutoksia. Ne ovat usein kivuliaita tai epämiellyttäviä.

Parhaassa tapauksessa raskaus päättyy synnytykseen. Sekin on kivulias ja shokeeraava tapahtuma.

Siittiö on patogeeni

Monet taudit, kuten flunssa, influenssa tai vesirokko, ovat seurausta ulkoisesta taudinaiheuttajasta – patogeenista – esimerkiksi viruksesta tai bakteerista.

Jos raskaus ymmärretään taudiksi, patogeeniksi voidaan laskea siittiöt. Vaikka monet haluavatkin raskaaksi, biologisessa mielessä siittiö on taudinaiheuttajia siinä missä virus: se tulee potilaan kehon ulkopuolelta aiheuttaen tartunnan.

Raskaus ja synnytys ovat syy lääketieteelliselle hoidolle siellä missä hoitoa on saatavilla. Missä hoitoa ei ole, monet raskaana olevat kuolevat ja vielä useammat saavat elinikäisiä vammoja.

Raskauden hoidon tavoitteet vaihtelevat. Usein hoidon tavoite ei suinkaan ole ”parantaa”

raskautta. Raskaus on tauti, joka saattaa vahingoittaa potilasta, mutta lopulta kuitenkin parantaa itse itsensä (kuten monet muutkin taudit), yleensä noin yhdeksän kuukauden kuluessa tartunnan saamisesta.

Raskautta hoidetaankin usein vain oireita lievittämällä, mutta raskaus itsessään voidaan myös parantaa. Lääketieteellisestä näkökulmasta abortti on tehokas hoito raskauteen: se estää taudin etenemisen ja hävittää oireet.

Sektioleikkaus – yksi maailman yleisimmistä lääketieteellistä toimenpiteistä – voidaan ymmärtää loppuvaiheen raskauden hoitona.

Ehkäisy estää leviämistä

Ymmärtämällä raskauden taudiksi saamme yksinkertaisen selityksen sille, miksi ehkäisy kuuluu terveydenhuollon piiriin.

Tarkoitus on estää taudin tarttuminen samoin kuin rokotteiden tai kasvomaskien tarkoitus on estää tartuntatautien leviäminen. Raskauden ehkäisy, esimerkiksi ehkäisytableteilla tai kondomeilla, sopii siis hyvin ennaltaehkäisevän lääketieteen näkökulmaan.

Myös aborttioikeus on luonnollinen seuraus raskauden ymmärtämisestä tautina. Raskaudenkeskeytykseen on oikeus, sillä kaikilla on oikeus taudin hoitoon.

Kuulostaa kenties omituiselta.

Raskauden ymmärtäminen tautina selittää kuitenkin monia intuitiivisia uskomuksia terveydenhuollosta ja lääketieteen harjoittamisesta.

Se voisi myös edistää tasa-arvoa. Mikäli ymmärrämme raskauden tautina, saamme helpon selityksen sille, miksi maailman yleisin syy sairaalaan – paikkaan, jonka tehtävä on tautien ja tapaturmien hoito – päätymiselle on raskaus ja synnytys (4). Syy on se, että raskaus on tauti – ja kenties maailman yleisin sellainen.

Vähätelty kautta historian

Synnyttäjiä sairauksia, vaivoja ja kipua on vähätelty kautta lääketieteen historian (5).

Jos luokittelemme raskauden taudiksi, antaisimme vahvan viestin, että raskaus ja siihen liittyvät kivut, riskit ja epämukavuus eivät ole vain ”luonnollinen asiantila”, joista tulee biologian vuoksi kärsiä.

Raskaus on kehon ulkopuolisen olion aiheuttama, epämukava, kivulias ja pahimmillaan tappava asiantila, jota voidaan lääketieteen keinoin hoitaa, parantaa ja ehkäistä.●

Lyhytinterventiot ovat vain osa kokonaisuutta

Perustason mielenterveyspalveluiden parantaminen ei saa heikentää psykiatrista erikoissairaanhoidon, kirjoittavat **Samuli Saarni, -Kasper Mikkonen** ja **Sara Nurminen**. Olennaista on heidän mukaansa arvio hoidon tarpeesta.

– Parhaiten toimii malli, jossa perustaso, erikoissairaanhoidon ja keskeiset sosiaalipuolen palvelut on integroitu kokonaisuudeksi, he kirjoittavat.●

Verenpainetaudissa tulee huomioida uniapnea

Arviolta 40–80 prosentilla verenpainetautia sairastavista aikuisista on uniapnea, muistuttaa **Markku Partinen**.

– Uniapnea tulisi aina sulkea pois, kun henkilöllä todetaan korkea verenpaine. Erityisen tärkeää se on, jos lääkitys ei tunnu tehoavan, hän kirjoittaa.●

Outo tulkinta bentsodiatsepiineista

Lääkärilehden lääketieteellisen pääkirjoituksen tulkinta bentsodiatsepiinien pitkäaikaiskäytöstä oli tyystin toinen kuin tutkimuksen julkaiseen lehden, kirjoittaa **Matti Huttunen**.

– Suuriannoksinen käyttö ei sellaiseen osoita hoitoa edellyttävää lääkeriippuvuutta. Hoidollisesti riittävän annoksen mittarina tulee olla potilaan kokemus ja toimintakyky eikä tietty annos, Huttunen kirjoittaa.●

Uniapnean välttä viisaasti -suositus johtaa harhaan

Suomella ei ole varaa jättää pulssioksimetriaan perustuvaa kvantitatiivista saturaatioanalyysiä käyttämättä, kirjoittaa **Andreo Larsen**.

– Tutkimusnäyttö tukee soveltuvuutta ja luotettavuutta uniapnean seulonnassa. Näytön aste on ehdottomasti parempi kuin Käypä hoidon antama C, hän kirjoittaa.●

Näkökulma-palstalla julkaistavien kirjoitusten enimmäispituus on 5 000 merkkiä. Toimitus lyhentää kirjoituksia tarvittaessa. Palstalle tarkoitetut kirjoitukset lähetetään osoitteeseen laakarilehti@laakarilehti.fi